№ 39 ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 6 **1891** ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 6 № 39

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գիւղական բանկեր. Գործելու ասպարէզ կանանց համար. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեղեկութիւններ Թիւրքաց Հայաստանից. Ամերիկայի հայերը. Նամակ Ֆրանսիայից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ջէլէբ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԲԱՆԿԵՐ

Գիւղական բանկեր հիմնելու հարցը էլի մի քայլ առաջ գնաց, այն որոշմամբ, որ այս օրերս կայացրեց ներքին գործերի մինիստրութիւնը:

Մինիստրութիւնը թոյլ է տուել հարաւային նահանգների մի քանի զեմստվոներին, որ նրանք, իբրև փորձ, հիմնեն գիւղական բանկեր:

Այդ բանկերը պէտք է գոյութիւն ունենան հետեւեալ հիմքերի վրա: Ամեն մի «վօլօստ» կարող է հիմնել իր առանձին բանկը: Բանկի համար դրամագլուխ կազմելու նպատակով, զեմստվօն տալիս է 3,000 րուբլի իւրաքանչիւր բանկին: փոխատուութիւնը ճշդութեամբ վերադարձնելու համար պատասխանատու է գիւղը, կամ վօլօստը:

Գիւղացիներից՝ փոխատուութիւնների համար վերցվող տոկոսը տարեկան 4%-ից աւելի չը պէտք է լինի, կամ ուրիշ խօսքով, բանկից փող վերցնողը տարեկան հարիւր րուբլուն 4 րուբլուց աւելի տոկոս չը պէտք է վճարի:

Գիւղական բանկերի հիմնելու գլխաւոր նպատակն է նպաստ ցոյց տալ գիւղացիներին հարկեր վճարելիս, տալով նրանց հարկաւոր դրամը տոկոսով, որպէս զի գիւղացիք ստիպված չը լինեն էժան գնով ծախել ցորենը և այլ արդիւնաբերութիւնները: Բացի դրանից գիւղացիք կարող են օգտվել բանկերից հրդեհների և այլ տառապանքների ժամանակ, այլ և այն ժամանակ, երբ կը կամենան ձեռնարկել մանր արդիւնաբերական-առևտրական գործերին: Գիւղացիներին տրվող փոխատուութիւնը պակաս չը պէտք է լինի 3 րուբլուց, և ոչ աւելի քան 300 րուբլի:

Այդ մի քանի մանրամասնութիւնները արդէն ցոյց են տալիս, որ այդ գիւղական բանկերը բաւական համակրելի հիմքերի վրա են կազմակերպված, և ցանկալի է, որ նրանք աւելի մատչելի լինեն և ոչ թէ միան իբրև փորձ, այլ մեծ թւով հիմնվեն գիւղերում, որով միայն կարելի կը լինի գիւղացիներին ազատել վաշխառուների ձեռքից:

*

ԳՈՐԾԵԼՈՒ ԱՍՊԱՐԷԶ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Մօտ 200 անդամ, մի 5—6 հազար րուբլու նախահաշիւ, երկու էլ դպրոց.—ահա ձեզ Թիֆլիսի «Հայուհեաց ընկերութիւնը», որը վաղը Ս. Նշանի դպրոցում տարեկան ընդհանուր ժողով պէտք է ունենայ, հ ա ր ց ե ր վ ճ ռ ե լ ո ւ և ը ն տ ր ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր անելու համար:

Տարվայ այս միջոցին, ընդհանուր ժողովի առիթով, կանանց ընկերութիւնը՝ ամբողջ տարին մոռացութեան մէջ թաղված մնալուց յետոյ, բաղդ է ունենում խօսակցութիւնների և ուշադրութեան նիւթ դառնալու այս և այն շրջաններում:

Երկու որոշ կարծիք է արտայայտվում այդ խօսակցութիւնների մէջ: Մի մասն ասում է, որ կանանց ընկերութիւնը շատ անզօր է, թմրած է, ու աննշան գործեր է կատարում, իսկ միւս մասը այն կարծիքի է, որ ընկերութիւնը բաւական եռանդոտ է, և անում է, ինչ որ կարելի է անել:

Եթէ այդ ընկերութեան վրա նայենք լոկ իբրև մի ընկերութեան վրա, որը ձգտում է մի քանի բ ա ր ե գ ո ր ծ ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր անել դ պ ր ո ց ա կ ա ն և ա ղ ք ա տ ն ե ր ի ն օգնելու ասպարէզի վրա, այն ժամանակ գուցէ կարելի լինի համաձայնվել այն մարդկանց հետ, որոնք գոհ են ընկերութեան գործունէութիւնից և որոնք ասում են՝ «ընկերութիւնը անում է, ինչ որ կարելի է անել»:

Եւ ճշմարիտ, Հայուհեաց ընկերութիւնն այժմ ունի համարեա նոյնքան անդամ, որքան Կովկասեան Բարեգործական ընկերութեան Թիֆլիսի կենտրոնը. Հայուհեաց ընկերութեան նախահաշիւը փոքր չէ Կովկասեան Բարեգործական ընկերութեան Թիֆլիսի կենտրոնի նախահաշւից: Վերջապէս Հայուհեաց ընկերութեան ընդհանուր ժողովներն աւելի բազմամարդ են լինում, եթէ ընդունենք, որ այդ բազմամարդութիւնը կենդանութեան նշան է, քան թէ տ ղ ա մ ա ր դ կ ա ն ց ընկերութեան ընդհանուր ժողովները:

Այդ կողմից միշտ գեղեցիկ սեռը գուցէ կարող է պարծենալ տղամարդկանց սեռի առաջ:

Բայց պէտք է նայել հարցի վրա մի ուրիշ տեսակէտից:

Մեր կարծիքով, Հայուհեաց ընկերութեան վրա պէտք է նայել ոչ թէ լոկ իբրև մի ընկերութեան վրա, որի նպատակն է մի երկու դպրոց բանալ և մի քանի աղքատներ խնամել, այլ մի այնպիսի հիմնարկութեան վրա, որն իրանից գործելու մի ա ս պ ա ր է զ է ներկայացնում ընդհանրապէս մեր կանանց համար, մի այնպիսի ասպարէզ, ուր Թիֆլիսի ինտելիգենտ կանայք կարող էին արտայայտել իրանց այս և այն հասարակական ձըգտումները, ուր կարող էին, ընտանեկան շրջանից դուրս, իրանց համար մի գործ, մի զբաղմունք գտնել:

Եթէ այդ տեսակէտից նայենք Հայուհեաց ընկերութեան վրա,—նա յիրաւի շատ անզօր, և շատ պակասաւոր է:

Թիֆլիսումն են խմբված մեծ մասամբ ինտելիգենտ կանայք. Թիֆլիսն է, որ տալիս է գաւառներին վարժուհիներ, դաստիարակչուհիներ. այս քաղաքն է, որ իբրև թէ պէտք է առաջնորդէ գաւառացի հայ կնոջ. գաւառացի հայ կինը Թիֆլիսի կանանցից է սպասում նախաձեռնութիւն, օրինակ, ոգևորութիւն...

Եւ ահա իր վրա այնքան մեծ դեր վերցնող և իրան մասին մեծ յաւակնութիւն ունեցող Թիֆլիսի հայուհին իր սեփական հասարակական միակ հիմնարկութիւնը՝ կանանց ընկերութիւնը, այնպիսի սահմանափակ վիճակի մէջ է պահում, որ գաւառացին ոչ թէ օրինակ չէ կարող վերցնել, այլ միայն արհամարհել կարող է:

Թիֆլիսում ինտելիգենտ հայ կնոջ առաջ գ ո ր ծ ե լ ո ւ ո ւ ր ի շ ա ս պ ա ր է զ չ ը կ ա յ: Մեր կանայք այստեղ իրանց նախաձեռնութեամբ ոչ մի գործ չեն սկսում և չեն կատարում: Ինտելիգենտ հայ կինը շատ քիչ մասնակցութիւն ունի դպրոցական գործում: Մեր կանայք չեն մասնակցում ոչ գրականութեան, ոչ մամուլին և ոչ հասարակական ուրիշ գործերին: Հասարակական գործունէութեան դռները շատ տեղ փակ են նրանց առաջ:

Եւ ահա այդ դրութեան մէջ իրաւունք կար սպասելու, որ մեծամասն Թիֆլիսի ինտելիգենտ համարվող կանանց դասակարգը տքնէր և աշխատէր իր մտքի և եռանդի արտայայտութեան ասպարէզ դարձնելու և մի այնպիսի հիմնարկութիւն, որի միջոցով նա կարողանար անկախ կերպով մտածել, խօսել, խեղճերին օգնելու գաղափարը պաշտպանէր, տգէններին ուսուցանելու գործով զբաղվէր, կանանց անկախ աշխատանքի խնդիր յարուցանէր, իր սեռակիցների վիճակի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՋԷԼԷԲ

Սերգօ քեհեան կանգնած տեղը դողում էր և մեռելի պէս գունաթափվում և ջէլէբը տեսնելով այդ, չարունակ ծիծաղում էր ու միմեանց վրա դատարկելով օղիի գաւաթներ, ասում էր հեգնութեամբ.

—Խեղճ քեհեաս, խեղճ... ինչ արած, Աստուած անիծի բութ մտքերը:

—Բայց ախր... կմկմաց քեհեան—ես վկաներ ունեմ, որ անցեալ անգամ տուրքս վճարեցի:

—Էհ, քեհեա, ինչ երեխայ-երեխայ խօսում ես, գոչեց հարկահանը—երբ է լսվել, որ տուրքերի համար վկայութիւն ընդունվի, բաս քօչաններն էլ ինչացու են. եթէ բանը վկայութիւնով վերջանայ, թագաւորի գանձը միշտ դատարկ կը մնայ, որովհետև ծո գիւղացին միւսի համար կը վկայի թէ տուրքերը չէ տուել... գնա, գնա դու առ այժմ ընթրիքը շուտ պատրաստիր, յետոյ կը տեսնենք ինչ կանենք...

Սերգօ քեհեան երերալով դէպի դուռը դիմեց:

—Հա, սպասիր, կանգնեցրեց նրան հարկահանը և յետոյ ջէլէբին դառնալով հարցրեց—ինչ ես կարծում, Մուստաֆա աղա, չը սկսենք գործը:

—Սկսենք, ասեց ջէլէբը կէս բերնով. նա շատ փափագ չունէր այլ ես նոր տաւար գնելու:

—Ուրեմն, դարձաւ հարկահանը քեհեային—մարդիկ ուղարկիր իսկոյն տէրտէրին ու գզիրին և ասա, որ դ ա մ ջ ո ւ ր ի տուրք հաւաքողը եկել է և տուրք է պահանջում... թող մինչև երկու ժամ ամեն մարդ բերէ և տայ... հասկացա՞ր:

—Հրամանք ես, թոթովեց քեհեան:

—Դէհ, շուտ արա, աւելացրեց հարկահանը—մի մոռանալ իմացնելու փող չունեցողներին, որ այստեղ կայ մի ջէլէբ, մի պատուական մարդ, որ համաձայնվում է ձեռնտու գներով անասուններ գնել... գնա...

Քեհեան դուրս գնաց:

—Հըմ, ասեց ջէլէբը նրա դուրս գնալուց յետոյ—ես կը ցանկայի այդ գործը վաղվան թողնել:

—Ես չեմ ցանկանում, նորից տաքացաւ հարկահանը—ես այժմ մի կողմից փող պիտի հաւաքեմ, իսկ միւս կողմից քէֆ պիտի անեմ... լաւ օղի է, յարեց նա մի գաւաթ եւս խմելով—այս անիծեալ չոր ձուկը լաւ խմեցնում է... հա, յետոյ, էֆէնդըմ, պիտի սուարները վերցնեմ և այն շատախօս քիւրդ մօլլայի մօրուքը թափահարելու գնամ:

—Ի՞նչ, գոչեց սարսափած ջէլէբը—էլի այն ըմբոստի մօտ պիտի գնաս. քո քէֆն է, կուզես գնա, բայց ես ոչ կը գամ և ոչ էլ նրանից անասուն կը գնեմ:

Հարկահանի գլուխը խմած օղիից հետզհետէ տաքանում էր:

—Էհ, գոչեց նա—ես սկի անասուն էլ չեմ թողնի, որ դու գնես. ի ն ա դ ի ւ չ ի ւ ն օ լ ս ա [1], բոլոր տաւարներին մէկ մէկ պիտի մորթեմ, իրան մօրուքը կտրեմ և այն հիւրի-փէրիին հետս պիտի տանեմ... այո, այս բոլորը պիտի անեմ, ի ն ա դ ի ւ չ ի ւ ն օ լ ս ա, պիտի անեմ... հա, լաւ միտս ընկաւ, Մուստաֆա, դարձաւ նա հարկահանին բորբոքած աչքերով—ո՞ւր է, դու ինձ ասում էիր որ այս գեաւուրի աղջիկը թէ հարսն էլ շատ սիրուն է...

—Սպասիր, ծիծաղեց ջէլէբը—այդպէս ամեն բան իրար չեն խառնի, դեռ ուտենք, յետոյ տուրքերը ժողովենք ու վերջում այդպէս բաներ մտածենք... հը, օղին սկսում է պրծնել:

—Հրամայենք էլ բերեն:

—Բերելը կը բերեն, ասեց ջէլէբը, որը նոյնպէս անյագութեամբ խմում էր—բայց, տես, իղէզղին, խօսք տուր ինձ, որ քիւրդերի հետ այսօր գործ չես ունենալու, թէ չէ էլ օղի չեմ բերել տայ:

—Հա, լաւ, թող քո ասածը լինի, այսօր հայերը մեզ հերիք են. խօմ հայերից էլ չես վախենում:

—Հա, հա, հա, ծիծաղեց ջէլէբը—հայերից վախենալ. նրանցից 500 հազարը որ հաւաքես էրզրումի դաշտը, յետոյ հեռուից մի թնդանօթ արձակես օդի մէջ՝ բոլորը վախից կը մեռնեն... տօ, ո՞վ է վախենում հայից, որ ես վախենամ, իմ մէկ գոռալս հերիք է, որ նրանք լեղապատառ լինեն... այ, դու այժմ պիտի տեսնես թէ ինչպէս պիտի գան այստեղ բոլորն էլ դողդողալով, գունաթափ ու մեր ոտքերի մօտ դնեն տուրքը...

—Իսկ եթէ փող չունենա՞ն:

—Որքան կուզես տաւարները ծախիր, շատ-շատ՝ լաց կը լինեն, այն էլ եթէ գոռաս՝ իսկոյն արտասուքները կը սրբեն. ո՞վ է իրաւունք տուել նրանց՝ լալու... հոգիները կը հանեմ, հատը 50—60 ղուրուշով, պիտի տեսնես, թէ ինչ տաւարներ պիտի առնեմ...

—Աֆֆէրիմ, Մուստաֆա, գոռաց հարկահանը—լեզուդ բացվել է... դէհ, ասա որ այս շիշը լցնեն:

Եւ իրաւ, օղիի շիշը դատարկվել էր: Ջէլէբը կանչեց տանտիրոջ և հրամայեց շիշը նորոգել, յետոյ ընթրիք պահանջեց և երբ քիչ յետոյ ընթրիքն եկաւ, ընթրիքի հետ քեհեան յայտարարեց, որ տէրտէրը և մի քանի իշխանները եկել, դրսումը սպասում են:

—Տուրքերը բերե՞լ են, գոչեց հարկահանը:

—Ո՛չ, կմկմաց քեհեան—ասում են որ փող չունեն:

—Տաւա՛ր թող ծախեն ինձ, գոռաց ջէլէբը—հատը 60 ղուրուշով կառնեմ կով և ոչխար, քանի հատ ունեն թող բերեն:

—Լսեցի՞ր, չարունակեց հարկահանը—թող առանց տուրքի երեսիս չը գան, թէ չէ, Աստուած վկայ, բոլորին մէկ մէկ սուարների ձեռքը կը տամ, որ մորակի տակ կաշին քերթեն... տէրտէրից սկսած մինչև յետինը...

—Խեղճ են, աւելացրեց ջէլէբը—ասա որ ճարեն բերեն. ես լաւ եմ ճանաչում իղէզղին էֆէնդիին, նա իր ասածը կանի և բոլորիդ էլ ջարդել կը տայ:

—Աստուած վկայ որ կանեմ, գոռաց հարկահանը ոտքի ելնելով—քեհեան վախեցած ետ ետ քաշվեց ու կպաւ պատին:

—Հա, չարունակեց հարկահանը գոռալով—բոլորիդ էլ, մինչև իսկ քեզ էլ, կաշեհան անել կը տամ, շուտ, մինչև երկու ժամ կամ տաւարներ և կամ տուրք... դու էլ գնա, և եթէ քօչան ունես, քօչանդ բեր, եթէ չունիս՝ տուրք... Ջէլէբը ծիծաղում էր. նրան հաւասարապէս զուարճացնում էին թէ հարկահանի կատաղի շարժուածքները, և թէ քեհեայի մեռելային կերպարանքն ու դողալը:

Երբ քեհեան դուրս գնաց, ներս բերին մի փոքրիկ գառ խորոված, իւղալից փլաւ և ձուաձեղ, լաւ գոմէշի մածուն, սեր, կարագ և մեղր:

Հարկահանն ու ջէլէբը սկսեցին ուտել, չը մոռանալով յաճախ օղիով մաքրել կոկորդները:

Հարկահանը արդէն հարբել էր, իսկ ջէլէբը դեռ փոքր ինչ լուրջ էր, սակայն սկսում էր գինովնալ. նա երերալով ուտում էր փլաւը, կէսը թափելով չորերի և գետնի վրա: Նրանց ձեռքերը իւղոտվում էին, ընչացքը և չորերը մածունոտվում, իսկ խորոված գառից նրանք մի մի մեծ չերտ կտրած, լափում էին գայլերի պէս:

Մի բարձր ճրագկալի վրա դրված ձէթէ կանթեղը աղօտ լոյս էր տալիս այդ գարշելի տեսարանին, իսկ սենեակի բաց երթիկից ներս էր փչում մի զով քամի և պարզվում էր լուսնի շողքը, որը ուղղակի ընկնում էր խորովածի կտորների և կիտվին նրանց լափողների վրա:

[1] Աջուղի համար. լինի:

բարւոքման մասին աշխատէր, և այլն և այլն...

Մի այդպիսի հիմնարկութիւն է «Հայուհեաց ընկերութիւնը», ուր կարող էին յիրաւի մեր կանայք փորձել իրանց ոյժերը, և դուրս գալով իրանց փակված շրջանից՝ զբաղվել այնպիսի գործերով, առանց որոնց ինկական ինտելիգենտ կինը միշտ իրան ճնշված պէտք է զգայ: Դա մի այնպիսի հիմնարկութիւն է, վերջապէս, որը բարձրացնելով և լայնացնելով, Թիֆլիսի հայուհիները կարող էին ոգևորութեան և գործունէութեան գէթ մի փոքրիկ օրինակ տալ բոլոր գաւառներին...

Սակայն այդ բոլոր «պէտք է»-ները և ցանկութիւնները օդն են ցնդում, երբ վերցնելով ընկերութեան հաշիւը, դուք տեսնում էք, որ 40 հազար հայ բնակիչ ունեցող Թիֆլիսում՝ ընկերութիւնն ունի միայն 200 անդամ, որոնց մի քառորդ մասն անգամ չէ հետաքրքրվում ընկերութեան զբաղմունքով, ժողովներին չեն գալիս, եկած ժամանակն էլ կարծէք գալիս են միայն նրա համար, որ «պէտք է գալ» և ոչ թէ մի հարց յարուցանել, մի հարց պաշտպանել, մի բան շինել, մի քայլ առաջ տանել գործը...

Եթէ մինչև անգամ ընդունենք, որ ընկերութիւնն իր այժմեան փոքր ոյժերով «անում է ինչ որ կարելի է», եթէ մինչև անգամ ընդունենք, որ ընկերութեան ղեկավարները եռանդոտ և լաւ ձգտումներ ունեցողներ են, այնու ամենայնիւ հարցը մնում է իր անմխիթար և տխուր վիճակի մէջ, քանի որ «Հայուհեաց ընկերութիւնը», տասն տարի գոյութիւն ունենալուց յետոյ անգամ՝ չէ դառնում Թիֆլիսի ինտելիգենտ հայուհիների ձգտումների արտայայտութեան տեղ, չէ դառնում ինտելիգենտ կանանց գաղափարական գործունէութեան ասպարէզ:

Խ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, ապրիլի 5-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ վաճառականների, մեչչանների և արհեստաւորների ատագների առաջարկութեամբ և թեմական առաջնորդի կարգադրութեամբ կատարվեց քաղաքիս հայոց Վանքի մայր-եկեղեցում հոգեհանգիստ Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ֆեօդորովնայի յիշատակին:

—

Ապրիլի 4-ին կատարվեց ԹԻՖԼԻՍԻ Դումայում հոգեհանգիստ Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ֆեօդորովնայի յիշատակին: Քաղաքագլխի պաշտօնակատար Գ. Իզմայլով Դումայի անունից ցաւակցական հեռագիր ուղարկեց Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլաեվիչին և յանձնարարեց Պետերբուրգում գտնվող Թիֆլիսի նախկին ձայնաւորներին՝ պ.պ. Ստեփնիցկուն և Սպիրովին պսակ դնել հանգուցեալ Մեծ Իշխանուհու դագաղի վրա:

—

Բացի ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային Դումայի կողմից ուղարկած ցաւակցական հեռագրից, Նորին Կայսերական Բարձրութեան Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլաեվիչին ուղարկվեցան ցաւակցական հեռագիրներ՝ կովկասեան արտիլերիական վարչութեան, ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի, վրաստանի ազնուականութեան, Թիֆլիսի Անգլիական կլուբի անդամների, կրուժօկի անդամներից կողմից և այլն:

—

«Тиф. Лист.» լրագրում կարդում ենք, որ այս օրերս Պարսկաստանից հասաւ Թիֆլիս Մեշխեդի անգլիական փոխ-հիւպատոս պ. Թոմսոն և իջաւ «Կովկաս» հիւրանոցում:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք էդուարդ Գեսնէլլիի Պետերբուրգում հրատարակված մի նոր երաժշտական հեղինակութիւն «Армянскій Вальсъ» (Հայոց վալս) վերնագրով: Դա բաւական սիրուն երաժշտութիւն է: Գեղեցիկ է նոյնպէս տետրակի ճակատին ապված պատկերը, որը ներկայացնում է մի սարոտ նկարչական երկիր և այդ պէյզաժի մէջտեղ նստած է մի գեղեցիկ հայուհի, կովկասեան հագուստով:

—

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ քաղաքից, տիկին Կատարինէ Ներսիսեանից ստացանք հիւանդ Պետրոս Ադամեանի օգտին 65 րուբլի: Այդ գումարից տիկինը ինքն նուիրել է 10 րուբլի, իսկ մնացած գումարը հանգանակել է ուրիշներից:

—

Պետերբուրգի «Новое Время» լրագրի № 1418-ի մէջ տպագրված է մի վերին աստիճանի համակրական յօդուած մեր չնորհալի դերասան Ադամեանի մասին: Ի միջի այլոց հետևեալ խօսքերն են գրված այդ յօդուածում: «Հանգուցեալ նշանաւոր արտիստ Սամօյլով, Ադամեանին Համլէտի դերում տեսնելուց յետոյ, եկաւ նրա բնակարանը, գրկեց նրան, համբուրեց և ասեց. «Անկեղծ սրտից ասեմ ձեզ, որ Սալվինի այնպիսի մեծ դուարճութիւն չէ պատճառել ինձ, ինչպէս ինձ պատճառեց ձեր խաղը»:

—

«Ուրիէլ Ակօստա» պիէսայի ներկայացումը, որը պէտք է կայանար ապրիլի 4-ին, Թիֆլիսի բանկի թատրօնում, Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ֆեօդորովնայի մահվան պատճառով յետաձգվեց: Ներկայացումը կը կայանայ կիրակի օր, ապրիլի 7-ին, նոյն թատրօնում:

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Մարտի 24-ին, կիրակի, վաղ առաւօտեան տեղիս ռէալական ուսումնարանի ուսուցիչները, իրանց աշակերտներով հանդերձ մի զբօսանք արեցին դէպի Խանքենդ: Աշակերտները մօտ 200 հոգի են և մեծ մասամբ հայեր են. աշակերտական երաժշտական խումբն էլ եկած էր աշակերտների հետ միասին: Ի դէպ պէտք է ասել, որ այդ աշակերտական նուագախումբը մեծ առաջադիմութիւն է ցոյց տալիս: Խանքենդ ասանում տեղական գնդապետը լաւ ընդունեց աշակերտներին իրանց ուսուցիչներով, հացկերոյթ տուեց նրանց և ապա ճանապարհ դցեց նրանց, տալով իր հիւրերին ուղեկիցներ զինուորներից և օֆիցերներից»:

—

Ինչպէս երևում է, թէ ներքին Ռուսաստանի և թէ Անդրկովկասի պօստային յարաբերութիւնները վերջին ժամանակները շատ անկանոն և անճիշդ են դարձել: Մենք մեր բոլոր բաժանորդներին վերին աստիճանի ճիշդ և կանոնաւոր կերպով ենք ուղարկում «Մշակի» համարները, բայց դարձեալ շատ տեղերից բաժանորդները գանգատվում են թէ անկանոն կերպով են ստանում մեր լրագիրը, թէ «Մշակի» այս կամ այն համարը չեն ստացել և այլն: Գանգատվում են և Եալտայից, և Կամենսկայա ստանից, և Սարիղամիշից և այլն և այլն:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային վարչութիւնը հաստատեց հացի համար, ապրիլի 4-ից ներկայ թւի, մինչև նոր կարգադրութիւն՝ հետևեալ տակսա: Փ ռ ն ի հացը առաջին տեսակի, Ռուսաստանի ալիւրի երկրորդ տեսակից՝ ֆունտն արժէ 4 կոպ., երկրորդ տեսակի, տեղական ալիւրից, Ռուսաստանի երկրորդ տեսակի ալիւրի հետ խառն՝ ֆունտը 3 կ., երրորդ տեսակի, տեղական ամենալաւ ալիւրից՝ ֆունտը $2^1/_2$ կոպ., Թ ո ն ր ի հացը առաջին տեսակի, Ռուսաստանի ալիւրից՝ ֆունտը $4^1/_2$ կոպ., երկրորդ տեսակի, տեղական ալիւրից, Ռուսաստանի երկրորդ տեսակի ալիւրի հետ խառն՝ ֆունտը $3^1/_2$ կոպ.. երրորդ տեսակի, տեղական ամենալաւ ալիւրից՝ ֆունտը 3 կոպ., Լ ա ւ ա շ ն ե ր առաջին տեսակի, Ռուսաստանի ալիւրի երկրորդ տեսակից՝ ֆունտը 7 կոպ., վերջապէս Թուրքի լաւաշը, տեղական ամենալաւ ալիւրից՝ ֆունտը $3^1/_2$ կոպէկ:

—

Մի քանի տարիներից ի վեր ընդունված սովորութեան համեմատ Թիֆլիսի եկեղեցիներում չաբաթը մի անգամ քահանաները քարոզներ են խօսում: Բայց մեծ բազմութիւն դէպի եկեղեցիները չեն կարողանում գրաւել:

—

Շուտով լրանալու է տաղանդաւոր ռուս բանաստեղծ Միքայէլ Լերմօնտովի մահվան յիսնամեակը: Ինչպէս յայտնի է, տաղանդաւոր գրողը մեռաւ Պետերբուրգում՝ մենամարտութեան ժամանակ, դեռ եւս երիտասարդ հասակում, իր տաղանդի ամենածաղկած ժամանակը: Ռուս գրական շրջանները մտադիր են մայրաքաղաքներում արժանաւոր կերպով տօնել այդ յիսնամեակը: Հայոց գրականութեան մէջ քիչ կան Լերմօնտովի գրուածների թարգմանութիւնները: Եղածները մի քանի ոտանաւորներ են և «Դիմակահանդէս» պիէսան, որ խաղացվել է հայոց բեմի վրա: Բացի դրանցից հայերէն թարգմանվել է և «Հիւսիսափայլի» մէջ «Դև» վերնագրով տպագրվել է Լերմօնտովի նշանաւոր «Демонъ» գրուածքը: Թարգմանողը Սաղաթեանն է: Այդ թարգմանութիւնը, չը նայած այնքան ժամանակ անցնելուն, էլի աչքի է ընկնում իր գեղեցկութեամբ և աջողութեամբ: Ցանկալի է, որ հանգուցեալ գրողի մահվան յիսնամեակի առիթով «Հիւսիսափայլից» արտատպվէր «Դև»-ը առանձին գրքոյկով, որով կարելի կը լինէր մատչելի դարձնել նրան ընթերցող հասարակութեան:

—

Պետական կալուածների մինիստրութիւնը, ինչպէս հաղորդում են Պետերբուրգի լրագիրները, այժմ մի շարք միջոցներ է մշակում, Կովկասեան հանքային Ջրերին եկողների համար աւելի յարմարեցնելու և գիւրամատչելի դարձնելու:

—

Պետական կալուածների մինիստրութեան երկրագործութեան դեպարտամենտը հարց է յարուցանել...

Հարկահանը մոռացել էր տուրքերը՝ անդադար խմում էր և ուտում. իսկ Ջէլէբը թէև ուշ, սակայն վերջապէս սկսեց մոռանալ իր մտահոգութիւնը և տարարները:

Երկու պաշտօնեաները քիչ յետոյ սկսեցին բարձրաձայն վիճաբանութիւն, հարկահանը մինչև իսկ տաճկերէն երգերի մի այլանդակ խառնուրդ արտադրեց կոկորդից և վերջի վերջոյ երկուսն էլ վեր թռան նստած տեղից, բռնեցին միմեանց ձեռք ու սկսեցին երերալով՝ պար բռնել: Հէնց այդ միջոցին էր, որ Ջէլէբը կանգ առաւ, թողեց հարկահանի ձեռքը, հրեց, բաց արաւ սենեակի դուռը և գոռաց.

—Զ ա լ կ ի [1])...

VIII

Էրզրումի և Խնուս գիւղերի խրճիթները առհասարակ միատեսակ են լինում թէ արտաքին և թէ ներքին ձևով:

Մանաւանդ հայերինը, որոնք քաղաքի մէջն անգամ ունեն նոյն խոհանոցի նմանող մեծ սրահը՝ երթիկով, թոնիրներով, սաքիներով և մառաններով:

Սերգօ քէհեայի խրճիթը, Աղջամելիքի լաւ խրճիթներից մէկը լինելով, կազմված էր մի քանի կտորներից. կենտրոնում գտնվում էր մեծ կլոր սրահը, որի մէջն էին թոնիրները, ա լ ր տ ո ւ ն ը, [2]) պատերի տակ շարված զանազան մեծութեամբ կարասներ, պղնձեղէններ և ամեն ինչ, որ պէտք էր Սէրգօի ընտանիքի համար, սկսած անկողնից մինչև աւելը և պատի մի անկիւնում դէպի վեր ցցած բահն ու թիակը: Այդտեղից երկու դուռ բացվում էր մէկը դէպի փողոցի նրբանցքը, իսկ միւսը՝ օդան: Օդան սրահից բարձրանում էին չորս քարեայ սանդուղներով: Սենեակների չուրջը գտնվում էին քէհեայի ախոռը և մարագը, որոնց կողմից երբեմն լսվում էին կովերի բառաչիւններ և մէկ մէկ էլ մի էշի գիլ զռռոց:

Երբ Ջէլէբը և հարկահանը սենեակում նստած ուտում և խմում էին, Սէրգօ քէհեան գիւղական քահանայի և մի քանի զանազան հասակի անձերի հետ նստել էին սրահում մի բարձր սաքուի վրա. նրանց շրջանի մէջտեղը մի բարձր ճրագկալի վրայից լուսաւորում էր մի ձէթէ կանթեղ, որը հազիւ հազ լոյս էր ձգում սրահի մի հեռաւոր անկիւնը, ուր կծկվել նստել էին մի երկու կանայք և անլսելի ձայնով կռացած միմեանց ականջին փսփսում էին, վախենալով նախ խառնել իրանց կողքին ննջող մանուկներին, երկրորդ սաքուի վրա շրջան կազմած լռութեամբ ծխող քէհեային և ընկերութեան և երրորդ, որը առաւելն էր՝ օդայի մէջ քէֆ անող երկու պաշտօնեաներին:

Տեսարանն այսպէս էր. սրահում ոչ մի ձայն չէր լսվում. օդայից դուրս մղվող խառնաձայն խայտառակ երգն է, որ գալիս խզում էր այդ լռութիւնը և բացի դրանից մի ինչ որ խուլ շըշուկ էլ դրսից միանում էր դրանց:

Դրսումն անձրևում էր և ընկնելով կտուրի վրա՝ շառաչում էր ու իր կաթիլները բաց երթիկի վրա դրված գմբէթաձև խղճեայ վեղարի ծակոտիկներից ներս ցայտելով, պսպղում էր ու ընկնում, թրջում էր սրահի մի փոքրիկ կողմը:

Դրսում անձրևից բացի ոչ ոք չէր խառնում գիշերային լռութիւնը. գիւղական շները վաղուց լռել էին, քամին դադարել և Խնուսի մէջ սովորական աշնանային յորդ անձրևն առատութեամբ ողողում էր Աղջամելիքը:

Սերգօ քէհեան լուռ էր. լուռ էին նաև նրա բոլոր ընկերակիցները. կանթեղը պլպլում էր, վարկենապէս լուսաւորում այդ վշտաբեկ մտահոգ դէմքերը, որոնք կռացած նմանում էին մտածելու անընդունակ սարուկներին՝ դէմքերի խորշոմապատ, սև, վախկոտ հայեացքներով և ամենափոքր շշուկից սարսափող...

Տեսարանն այդ էր, երբ յանկարծ մեղմութեամբ ճռնչեց սրահի վրա բացվող փողոցի դուռը և նրա շէմքի վրա երևաց մի երկար հասակ, առողջ և ամրակազմ, կարմիր թշերով, կօշտ ընչացքով, մեծ սև սև աշխոյժ աչքեր, որոնք փայլում էին կէս մթութեան մէջ:

Այդ անձը, որն իր հագուստով չէր զանազանվում սաքուի վրա բազմածներից, մի հայեացք ձգեց խրճիթի ներսը, նախ իր ձեռքի մեծ ցուպն առաջացրեց, յետոյ աջ ոտքը և ակնարկն ուղղելով սաքուի վրա բազմողներին, որոնք նայում էին նրան, ասեց.

—Բարի երեկոյ ձեզ:

—Ռդկօն է... խօսեց քէհեան դառնալով իր ընկերներին—այ, Աստուծու բարին, Ռդկօ, ժըպտալով դարձաւ մանողին քիւրդերէն լեզուով—անաչէն, այդ ինչ տեսակ մանել էր, վախեցրիր մեզ:

—Վախեցայ խառնել ձեր քէֆը, ժպտաց Ռդկօն մի քայլ ևս առաջանալով դէպի սաքուն:

—Ա՛յ լաւ քէֆ,—ժպտաց դառնութեամբ քահանան—համեցէք, վեր եկէք, արի դու էլ մեզ հետ քէֆ արա:

Ռդկօն բարձրացաւ, բայց լսելով օդայից դուրս ժայթքվող երգերի խռպոտ ձայները, կանգ առաւ, նայեց քէհեայի երեսին և ժպտալով ասեց.

—Էֆէնդիներն են... աֆֆարիմ, քաղաքի էֆէնդիները գիշերային բլբուլներից քաղցր են երգում...

—Ս՛ս, սուս, վախեցած կտրեց նրա խօսքը քահանան—կը լսեն անօրէններն ու...

—Թող լսեն, ասեց Ռդկօն նստելով և հաստ ցուպը ծնկների վրա դնելով—սուտ եմ ասում...

—Ամեն ճշմարտութիւն միթէ կարելի է ասել, գիտես մի գիւղացի:

—Ի հարկէ, ոչ, եթէ ասողները ձեզ պէս քաջ մարդիկ կը լինեն, ղիմեց Ռդկօն... է՛, ասէք տեսնենք, այս ինչու էք հաւաքվել այստեղ և «հալօյինի» [1]) խաղում...

—Էլի Ռդկօն իր սրախօսութիւնները սկսեց, ժպտաց քահանան, որը գիւղի մէջ նոյնպէս սրախօսի անուն ունէր—եթէ դու լինես մեր տեղը ոչ միայն լալ-օյինի կը խաղաս, այլ և աքլորի նման կը կանչես... դու այն ասա թէ հայրդ ինչպէս է մտածում, դուք ինչ պիտի անէք:

—Հա՛յրս, ասեց Ռդկօն—հայրս ոչինչ չէ մտածում, որովհետև մտածելու էլ ոչինչ չը կայ. նա իր տուրքերը տուել է և մտադիր չէ աւելորդ տուրք տալ:

—Դէ ամեն մարդ էլ խօ Շէրիֆ աղա չէ կարող լինել, խօսեց մի ծերունի—հայրդ քաղաքում պաշտպաններ ունի, ինչ որ ուզի, կարող է անել:

—Ի զուր էք այդպէս մտածում, ասեց Ռդկօն—հայրս երբէք դէմ չէ հարկ վճարելու. անցեալ տարի նահանգի գլուխ $3^1/_2$ ղուրուշ տուրք է նշանակվել. նա տուել է և քօչան էլ ունի:

—Է՛հ, մէջ մտաւ քահանան—մեզնից շատերն էլ ունեն այդ թղթի կտորներից, բայց որ օգուտ չունի. հարկահանն անպատճառ ուզում է իր տետրակը մի քանի հազար ղուրուշով ծախել:

—Բացի դրանից, ասեց քէհեան—մեզնից շատերն էլ կարծելով թէ այդ թղթի կտորներն ոչինչ են, երբ տուրքը վճարել պրծել ես, կորցրել են թղթերը... այ, օրինակի համար, մի քիչ առաջ ինձնից քօչանն ուզեց. մեր պառիկը քօչանը պատառել է և բանից դուրս է գալիս, որ հարկահանը խաբս մոռացկոտ մարդ է եղել. գիտես ինչ էր ասում. «բոլորիդ կաշին քերթել կը տամ» ասում էր, «եթէ տուրքերը չը բերէք» ասում էր:

Ռդկօն, Շէրիֆ աղայի այդ առողջակազմ որդին նայեց ամենքի երեսին, յետոյ հազաց և ասեց.

—Լսեցէք ինչ եմ ասում... հայրս իմացաւ որ Ջէլէբը և հարկահանն այստեղ են եկել, ուստի ինձ ուղարկեց ձեզ մօտ...

(Կը շարունակվի)

1) Նուագածութիւն:

2) Մի մեծ դարան է, որի մէջ ալիւր են պահում:

1) Դա մի տեսակ խաղ է, որի ընթացքում բռնաւոր կառավարիչն ամեն տեսակ նեղութիւններ և պատիժներ է տալիս խաղացողներին, որոնք պարտաւոր են լռել և չը դըժգոհել իսկ. ձայն հանողն իսկոյն խստութեամբ պատժվում է:

ցիլ՝ այս տարի Կովկասում օպիում բուսցնելու փորձ անել:

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ կազմվում է մի նոր ընկերութիւն, որի նպատակը պէտք է լինի գիւղերում և մանաւանդ այն տեղերում, ուր գործարաններ կան՝ հիմնել առանձին դ ե ղ ա տ ն ե ր:

—

Յիշեցնում ենք ԹԻՖԼԻՍԻ հասարակութեանը, որ վաղը, կիրակի օր, ապրիլի 7-ին, կայանալու է Թիֆլիսի Թատրոնում 10 տարեկան ջութակ-ածող կոստիա Դումչեվի երկրորդ կօնցէրտը: Դաշնոյի վրա կը դաշնակցի պ. Փուլինօվ: Սկիզբը 8 ժամին երեկոյեան: Տոմսակները կարելի է ստանալ Միրիմանեանի րոյալների մագազինում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Տիգրիս և Եփրատ գետերը նաւարկու դարձնելու մասին արտասահմանի լրագիրները գրում են հետևեալը. «Այդ գետերին վրա շոգենաւ բանեցունելու մասին քննութիւններ կատարելու համար Սուլթանի Առձնական գանձուն նախարարութիւնը (որին կը պատկանի այդ գետերի վրա շոգենաւ բանեցունելու մենաշնորհը) Ֆրանսիացի երկրաչափներ ղրկած էր այն գետեր քննելու. ասոնք քննութենէ ետք այն եզրակացութեան եկած են թէ արդէն մինչև Պաղտատ շոգենաւ բանեցունելը մինչև ցարդ կարելի եղած է, իսկ Պաղտատէն մինչև Հալէպ՝ Եփրատ գետը կրնայ նաւարկելի լինել ջրերի նուազութեան եղանակին ալ, եթէ ինչ ինչ արհեստական գործողութիւններ կատարուին: Պաղտատէն մինչև Մուսուլ ալ նաւարկելի անելու համար, Տիգրիսի մէջ տեղ տեղ քարեր կան որոնք պէտք է հանել և գետը մաքրել. գործողութիւն մը որ քիչ ժամանակի մէջ կրնայ աւարտիլ»:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԵՐԸ

—

Արտասահմանի հայոց լրագիրները հաղորդում են հետևեալը. «Նիւ-Եորք քաղաքի Հայերը փափագելով հայ եկեղեցական պաշտամունք կիրակի օրեր իրենց մէջ ալ կատարել տալ, մի յանձնաժողով ընտրած են այդ խնդիրը կարգադրելու համար: Յանձնաժողովը Նիւ-Եորքի անգլիական եկեղեցւոյ եպիսկոպոս Գեր. Հ. Բոդդրէին դիմած է, խնդրելով որ իր թեմին մէջ գտնուող եկեղեցիներէն մին, կիրակի օրեր մի քանի ժամի համար, Հայերի տրամադրութեան տակ դնէ: Գեր. եպիսկոպոսը սիրով ընդուներ է նոյա խնդիրք և գրաւոր պատասխաներ է որ իր այդ յանձնարարագիր նամակով դիմեն քաղաքի քարոզիչներին և անոնցմէ իմանան թէ որ եկեղեցին շաբթու մէջ այդ ժամանակ ազատ կը լինի Հայերին տրուելու համար: Ս. Ոսկեբերան եկեղեցուն քարոզիչը յանձն առեր է Հայերի փափագը կատարել մասնաւոր կարգադրութեամբ և ասկէ ետք կիրակի օրեր $2\frac{1}{2}$ ժամի չափ Հայերը պիտի կրնան այդ եկեղեցին երթալ և կատարել իրենց եկեղեցական պաշտամունքը: Գեր. Հոգեւոր Հովիւն Հայր Սարաճեան ալ 2 ամիսը անգամ մը պիտի այցելէ զիրենք և պատարագ անէ նոյն եկեղեցւոյն մէջ»: Այդ խնդրի մասին Հայերի և անգլիական եկեղեցականութեան մէջ փոխանակված թղթակցութիւնները մանրամասնաբար հրատարակվել են արտասահմանեան լրագիրներում:

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՑ

—

Պարիզ, 5 ապրիլի

Երէկ վերջացան երկու կօնգրեսներ, մէկը—ածխահանների և միւսը ֆրանսիական խիրուրգների:

Ածխահանների (քարածուխի հանքերում բանողները) կամ ածխա-բանւորների (mineurs) ժողովը համաշխարհային էր, բաղկացած ֆրանսիական, բելգիական, անգլիական, աւստրիական, ունգարական բանւորներից: Կօնգրէսի նպատակն էր պահանջել ութժամեայ աշխատանք, փոխանակ 12—13 ժամեայ հանքային աշխատանքի, որը պահանջում են հանքատէրերը:

—

Խիրուրգիական կօնգրեսն էլ փակեց երէկ իր նիստերը: Այս կօնգրեսին մասնակցում են բացի ֆրանսիական բժիշկներից, և բոլոր ֆրանսախօս երկիրների խիրուրգները (Բէլգիա, Շվէյցարիա, Էլզաս-Լօթարինգիա): Սակայն պէտք է ուրախութեամբ նկատենք, որ այս կօնգրեսը ձգտում է համաշխարհային դառնալ, այնպէս որ կօնգրեսին ներկայ էին նմանապէս և անգլիական ու ամերիկական խիրուրգներ: Այս հինգերորդ կօնգրեսն էր: Նա բացվեց մեծ շքեղութեամբ, պրոֆէսոր Գիյօնի նախագահութեամբ. Ներկայացրած աշխատանքները շատ կարևոր էին բժիշկների կարծիքով: Այդ մեր խելքի բանը չէ: Սակայն ես ցանկանում եմ մի կարևոր նկատողութիւն անել: Հինգ օր Եւրոպայի զանազան աշխարհներից հաւաքված գիտնականները ամեն խիրուրգիական խնդիրների վրա խօսեցին, բ ա յ ց կ օ խ ի հ ե ղ ո ւ կ ի մ ա ս ի ն—ո չ մ ի բ ա ն: Կօխի սխաեմը կարծեմ հ ո գ ո յ ն-հ ա ն դ ո ւ ց ե լ ո ց է եղել, այնպէս որ գիտնականները նրա մասին խօսելն անգամ աւելորդ են համարում:

—

Մի գաղափար տալու համար ձեզ, թէ ինչ է այսօր Ֆրանսիայի զինուորական ոյժը, առաջ բերեմ մի քանի թւանշաններ, որոնք հրատարակվեցան այս օրերս:

Ասենք, որ մեր զինուորական պատրաստութիւնները առաջ են մղվում 1870 թւականից մինչև այսօր մի հրաշալի պլանի համաձայն, որը երկար տարիներ ի վեր մշակվում և կատարելագործվում է: Այսօր Ֆրանսիան, ահագին զոհաբերութիւններից յետոյ հասել է մի ահռելի զինուորական զօրութեան: Կորցնելով Ստրասբուրգի և Մեցի բերդերը, նա ստիպված եղաւ նոր սահմանը ամրացնել և նոր բերդեր բուսցնել Գերմանիայի հանդէպ: Ֆրանս-գերմանական սահմանագիծը այժմ կազմվում է երեք կարգ երկաթեայ շղթայից, որոնք անանցանելի են: Այս բերդերը թէ Գերմանիայի և թէ Ֆրանսիայի կողմից ամրացրած են զինուորական տեխնիկայի վերջին պահանջներին համեմատ և ամեն տարի նոր կատարելագործվում են: Այսպէս, կարելի է ասել, որ թէ ֆրանսիացիք և թէ գերմանացիք այս 20 տարվայ միջոցին, մի հինգ անգամ հիմքից քանդել և նոր սիստեմով կառուցել են իրանց ահռելի ամրութիւնները:

Ոչ մի մարդկային զօրութիւն չէ կարող փշրել այս շղթան և այժմ դժուար է անցնել սահմանը: Քսան և չորս ժամում Ֆրանսիան կարող է մի միլիօն զօրք թափել սահմանագլուխը, մի օրից յետոյ այդ թիւը կարող է կրկնապատկել: Զօրքերի և զէնքերի արագ տեղափոխութիւնը բոլորովին ապահովված է:

Մարդ սառսուռ է զգում այս թւերը կարդալիս: Ֆրանսիայում կան 13,546,000 երիտասարդներ 17 տարեկանից բարձր,—Գերմանիայում 13,560,000:

Ընտելացած զինւոր.	Ֆրանսիայում	4,078,000
— —	Գերմանիայում	3,150,000
Սպաներ.	Ֆրանսիայում	48,300
—	Գերմանիայում	38,000
Ձիեր.	Ֆրանսիայում	3,500,000
—	Գերմանիայում	3,200,000

Ֆրանսիայում ընդունված են Լեբելի հրացանները, որոնք խփում են 4,200 մետր հեռաւորութեամբ (այսինքն 1,750 ռուսաց սաժէն): Գերմանական զօրքի հրացանը խփում է 3,800 մետր հեռաւորութեամբ, այսինքն 1,580 սաժէն: Այսպէս ֆրանսիական սահմանագլխին կանգնած է 196,000 հազար պատրաստի զօրք (101,000 ֆրանսիական և 95,000 գերմանական), որոնք մի ձայնի են սպասում, որ յարձակվեն իրար վրա:

Մարդ սարսափում է, մտածելով, թէ ինչ դժոխային իրարանցում կը լինի, երբ տեղի ունենայ այս անխուսափելի պատերազմը:

Այս թւանշաններից կարելի է եզրակացնել, որ առաւելութիւնը մեր կողմն է: Բացի թւական առաւելութիւնը, մեծ նշանակութիւն ունի և այն հանգամանքը, որ ֆրանսիական զինւորը աւելի ոգևորված է վրէժխնդրութեան ոգով, այն ինչ գերմանիան ոչ մի խոտերես չունի Էլզաս-Լօթարինգիայի հարցի մէջ, որն ամբողջապէս Պրուսիայի անբաղդ յղացած գործն է: Չը պէտք է մոռանալ և այն, որ մեր ֆինանսները աւելի լաւ են և որ Ռուսաստանը կարող է մեզ օգնել:

—

Էմիլ Զօլայի նոր «Արծաթ» րօմանը հասել է 70 հազարի և տպագրութիւնները դեռ կը շարունակվեն: Մէկը հաշւում է, որ եթէ այս գրքերը դարսենք իրար վրա, կը ստանանք մի աշտարակ, որ վ ե ց ա ն գ ա մ Էյֆէլեան աշտարակից բարձր կը լինի: Ասենք, որ 70,000 մի մեծ թիւ չէ Զօլայի գրքերի համար: Այս վիթխարի գրողը հրատարակել է արդէն 37 հատոր գիրք, որոնցից իւրաքանչիւրը միջին թւով 450 էջից է բաղկացած: Այս գրքերից ոչ մէկը կարծեմ 20,000 օրինակից պակաս չէ տպագրվել, բայց մեծ մասը այս թւից անհամեմատ բարձր են: Այսպէս նրա «Assommoir» րօմանը դուրս եկաւ 117,000 օրինակով, բայց ամենից շատ տարածված գիրքն էր «Nana»-ն, որից տպագրվեց 155,000 օրինակ... Զօլան հեղեղել է աշխարհը իր գրքերով:

—

Վերջապէս, մեր գարունը, մարտ ամիսը, ինչպէս միշտ, անտանելի էր իր փոփոխական եղանակով: Մարտի 31-ին կանոնաւոր կերպով ձիւնախառն անձրև և կարկուտ տեղաց:

Ֆ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Սօֆիայից հեռագրում են, որ բուլղարական իշխանութիւնները ձերբակալել են սահմանագլխի վրա մի անյայտ սերբիացուն, և կարծում են, որ դա պիտի լինի Բելչեվ մինիստրի սպանողներից մին, քանի որ ինքն էլ վիրաւորված է: Կարծում են որ այդ վէրքը նա ստացած պիտի լինի, երբ ոստիկաններից մին նրան բռնելու դիտաւորութեամբ սրի ծայրով զարկած է:

—Սօֆիայի մէջ տիրող կարծիքն է, որ Բելչեվի սպանողները մի ընդարձակ դաւադրութեան ներկայացուցիչներ էին: Այդ դաւադրութիւնը տարածվում էր Բելգրադից մինչև Կ. Պօլիս: Ասում են որ ապացոյցներ կան իբր թէ դաւադրութեան նպատակն էր միաժամանակ սպանել Ստամբուլօվին, Ժիվկօվին և Գրեկօվին: Բօլգարական կառավարութեան դիմումների հետևանքն այն էր, որ և թիւրքաց կառավարութիւնը հրամայել է ձերբակալել Կ. Պօլսում մի քանի բօլգարացի փախստականներին:

—Եւրոպական մի քանի լրագիրներ կատարված իրողութիւն են համարում Արևելեան-Ռումէլիայի միացումը Բօլգարիայի հետ, քանի որ ոչ եւրոպական պետութիւնները, ոչ էլ ինքն Թիւրքաց կառավարութիւնը մինչև այժմ որ և է բողոք չեն բարձրացնում այդ միացման հնարաւորութեան դէմ:

—Վիէննայի քաղաքային վարչութեան խորհրդարանի համար ընտրված պատգամաւորների մեծ մասը պատկանում են ազատամիտ կուսակցութեան:

—Բերլինի միջազգային պատկերահանդէսին մասնակցում են թէ ռուս, թէ սպանիացի և թէ ամերիկացի բազմաթիւ նկարիչներ:

—Շվէդիայում և Նօրվէգիայում նորից սկսել է տիրել ինֆլուէնցա վարակիչ հիւանդութիւնը, որը բաւական զոհեր է տանում այդ երկիրներում:

—Սօֆիայից հեռագրում են, որ Ստամբուլօվի բնակարանը պաշտպանվում է ոստիկանական պահապաններով:

—Սերբիայում մեծ յուզում է տիրում այն պատճառով, որ սերբիական սահմանների վրա կենտրօնանում են բօլգարական զօրքերը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մ ե ծ պ ա ս ի կ ե ա ն ք ի ց: Իշխան Մեշչերսկի, «Гражданинъ» լրագրի խմբագիրը, հաւատացնում է, որ այժմ Պետերբուրգի բարձր հասարակութեան մէջ քանի գնում աւելի է տարածվում հ ա ղ ո ր դ վ ե լ ո ւ համար քաղաքից դուրս գնալը: Այդ բանը բացատրվում է նրանով, ասում է նա, որ Պետերբուրգի եռացող կեանքի մէջ դժուար է մի քանի րօպէ խաղաղ րօպէներ գտնել, և այդպիսով հանգստանալ, քաւել իր մեղքերը և ապա հաղորդվել.... ուստի և իրանց մեղքերը քաւել ցանկացող կանայք թողնում են քաղաքի աղմկալի «սալօնները» և գնում են քաղաքից դուրս՝ խաղաղ վայրերը, որ չը գ ա յ թ ա կ ղ վ ե ն:

—Ինչու:

—Այնտեղ մօտիկ ծանօթներ չը կան, պատասխանում է մի տիկին,—այնտեղ բոլորն էլ վարդապետներ են....

*
* *

Այս օրերս Պարիզի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց մի ջահել և գեղեցիկ անգլուհուն, Էվելինա Լիլ անունով օրիորդին: Ահա այդ գեղեցկուհու յանցանքը. նա իր կեանքում արդէն 43 անգամ նշանված է եղել: Նա ապրելով Պարիզում ծանօթանում էր մի որ և է ունեւոր երիտասարդի հետ, յայտնում էր թէ ինքն միլիօնատէր ծնողների դուստր է, թէ գժուածի պէս սիրում է երիտասարդին, բայց ծնողները ընդդէմ լինելով այդ ամուսնութեան, ինքն ուրիշ ելք չունի, եթէ ոչ փախչել Անգլիա իր սիրածի հետ և այնտեղ գաղտնի կերպով հարսանիք կատարել: Բաղդաւոր երիտասարդը, որը, ի հարկէ, չէր կամենում ձեռքից բաց թողնել իբր թէ միլիօնաւոր կարողութիւն ունեցող գեղեցկուհուն, համաձայնվում էր և անմիջապէս շտապում էր թանգագին ընծաներ մատուցանել իր նշանածին: Այդ վերջինը ընծաներն ընդունելուց յետոյ, յանկարծ անհետանում էր.... Ապա մի քանի ժամանակից յետոյ նա կրկին յայտնվում էր Պարիզում և նշանվում էր մի երկրորդ երիտասարդի հետ, նրանից նմանապէս թանգագին ընծաներ ընդունելով և անմիջապէս անհետանալով.... Եւ այսպէս 43 անգամ: Այժմ հրապուրիչ օրիորդն այլ ևս հնար չունի 44-որդ անգամ նշանվելու, քանի որ բանտումն է նստած:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 ապրիլի: Հրատարակված են պետական խորհրդի որոշումները՝ 1) զեմստվօների գլխաւորների պարտաւորութեան մասին և 2) ապօրինածին երեխաների մասին:

ԲԵՐԼԻՆ, 3 ապրիլի: Կայսրի յանձնարարութեամբ, Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ֆեոդորօվնայի թաղման ներկայ լինելու համար Պետերբուրգ է ուղարկվում պրինց Ալբերտ Սաքսէն-Ալտենբուրգեան, որը և կը լինի կայսրի ներկայացուցիչը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 ապրիլի: Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ֆեոդորօվնայի մարմնի տեղափոխումը Պետրոս-Պօղոսեան տաճարը տեղի կունենայ այսօր, իսկ վաղը կը լինի թաղումը:—Պաշտօնական հեռագիրը Շանխայից հաղորդում է, որ ապրիլի 3-ին, առաւօտը, Թագաժառանգ Ցեսարեվիչը հասաւ Եանցէկեանգ գետի մօտ և ապրիլի 4-ին մտադիր է ուղևորվել Խանկօու՝ «Վլադիվօստոկ» նաւով:

ՍՕՖԻԱ, 4 ապրիլի: Պաշարման դրութիւնը գոյութիւն ունի Բօլգարիայում իրօք: Բոլոր օտարերկրացիները և ճանապարհորդներն ենթարկվում են պօլիցիական ամենախիստ հսկողութեան: Ստամբուլօվ ուրիշ կերպ տանից չէ դուրս գալիս, եթէ ոչ բազմաթիւ ժանդարմների ուղեկցութեամբ:

ԲԵՐԼԻՆ, 4 ապրիլի: Րէյխստագի համար կրկին թեկնածու քուէարկվելիս՝ իշխան Բիսմարկ 40 ընտրողական շրջաններում աւելի քիչ ձայն ստացաւ, քան թէ սօցիալիստների թեկնածուն:

ՄՕՍԿՎԱ, 4 ապրիլի: Լերմօնտօվի մահվան յիսնամեակը տօնելու համար, ռուսաց գրասէրների ընկերութիւնը վճռեց.—խնդրել, որ թոյլ տրվի կազմել գրական-երաժշտական երեկոյթ Մեծ թատրօնում, կայսերական թատրօնների արտիստների մասնակցութեամբ, այն նպատակով, որ մուտքը գործ դրվի «Լերմօնտօվի ժողովածուի» հրատարակութեան և այնպիսի հրատարակութիւնների վրա, որոնք կապ ունեն Լերմօնտօվի հետ, և պահվի Մօսկվայի համալսարանում Լերմօնտօվի անունով մի թօշակաւոր կամ մրցանակ նշանակվի նրա անունով:

ՏԱՇԿԵՆՏ, 4 ապրիլի: Սկզբունքով վճռված է կառավարութեան հաշւով ջուր անցկացնել 300,000 դեսեատինից աւելի տարածութեան վրա՝ Գօլօդնիյ կոչված անապատում, յատկապէս ռուսաց գաղթականութիւնն աճեցնելու համար:

ՊԱՐԻԶ, 4 ապրիլի: Ալժիրից ուղարկված տեղեկութիւններին նայելով, Մեծ Իշխան Գեօրգիյ Ալէքսանդրօվիչ, այնտեղից հեռանալուց առաջ, ուղարկեց պրեֆէկտին 2,000 ֆրանկ աղքատ բնակիչներին բաժանելու համար և ժամացոյցներ նուիրեց Ջէուզէ և Մէկլա ցեղերի գլխաւորներին, որոնց մէջ Նորին Բարձրութիւնը մի քանի օր անցկացրեց:

ՊԱՐԻԶ, 4 ապրիլի: «Figaro» լրագրում տպագրված է արդէն պրինց Ժերօմ Նապօլէօնի կտակը, համաձայն արդէն հրատարակված տեղեկութիւններին: Պրինցը իրան միակ ժառանգ է նշանակում պրինց Լուդովիկին, ոչինչ չը կտակելով պրինց Վիկտորին, որին նա անուանում է դաւաճան և խառնակիչ, և դրա հետ միասին մինչև անգամ արգելում է նրան ներկայ լինել իր թաղմանը:

ԲԵՐԼԻՆ, 4 ապրիլի: «National Zeitung» լրագրի խօսքերին նայելով, աւստրօ-գերմանական դաշնագրի զօրութեամբ, կը քչացվի միմիայն ցորենի և հաճարի մաքսը. միւս հացահատիկների մաքսերը կը մնան անփոփոխ:—Հետևեալ տեղեկութիւններն են հաղորդում 81 շրջաններում տեղի ունեցած պարլամենտական ընտրութիւնների հետևանքների մասին: Ցօգուտ իշխան Բիս-

մարկի տուած է 6,481 ձայն, ազատ մտածող կուսակցութեան թեկնածուի համար՝ 2,158 ձայն, Գվելֆների թեկնածուի համար՝ 2,777 և սօցիալիստների թեկնածուի համար՝ 3,664 ձայն։ Անհրաժեշտ է կրկնաքուէարկութիւն։

ՎԻԷՆՆԱ, 4 ապրիլի։ Գերմանական ազգային կուսակցութիւնը ներկայացրեց մի օրինագիծ, որով առաջարկվում է հիմնել պետական բանկային մի հաստատութիւն՝ նպաստելու համար արհեստներին և գիւղատնտեսական ընկերութիւններին, տալով նրանց էժան կրեդիտ և պաշտպանելով ազգաբնակութիւնը վաշխառուների հարստահարութիւններից։

ԼՈՆԴՈՆ, 4 ապրիլի։ Անգլիական բանկը բարձրացրեց իր դիսկօնտը 3-ից մինչև $3^1/_2$%.

ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

փոստային գնացքը ուղևորվում է

ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բաթում . .	8 ժ. 40 ր.	առաւ.
ԲԱԹՈՒՄԻՑ գալիս է Թիֆլիս .	11 » 8 »	երեկ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բագու . . .	12 » 8 »	երեկ.
ԲԱԳՈՒԻՑ գալիս է Թիֆլիս . ,	7 » 40 »	առաւ.

Ապրանքա-ճանապարհորդական գնացքը

ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բաթում . .	3 ժ. 10 ր.	ցերեկ.
ԲԱԹՈՒՄԻՑ գալիս է Թիֆլիս. .	8 » » »	առաւ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Գանձակ . .	9 » 45 »	առաւ.
ԳԱՆՁԱԿԻՑ գալիս է Թիֆլիս.	8 » 20 »	եկեղ. .

—

ՌՈՒՍԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ օրերը, երեկոյեան 4 ժամին, ուղղակի բէյսով, Նօվօրօսիյսկի վրայով։

ՇԱԲԱԹ օրերը, 8 ժամին երեկոյեան, շրջական բէյսով, բոլոր նաւահանգիստների վրայով։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ օրերը, 7 ժամին երեկոյեան, արտասահմանեան բէյսով դէպի Կ. Պօլիս։

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանօնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի 9/21 յունվարից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն, և Կ. Պօլիս։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Չորեքշաբթի, 27 մարտի (8 ապրիլի)	շոգենաւ	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԳ
— 10/22 ապրիլի	—	ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ	—	ԺԻՐՈՒԷՆ
— 24 ապրիլի (6 մայիսի)	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ԲՕՇԷԼ
— 8/20 մայիսի	—	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԿ

և այլն, երկու շաբաթ մի անգամ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ։ Տոմսակների գները ուղղակի երթևեկութեան Բաթումից դէպի Պարիզ խիստ գնից պակսեցրած են։

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր դ'ԱՐՆՕԻՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գեներալ Տէր-Ասատուրօվի տանը, ԲԱԳՒՈՒՄ, Սամուէլ Դիլգարօվին, Կօլիւբիակինսկայա հրապարակ, և ՆՕՎՕՐՕՍԻՑՍԿՈՒՄ պ. Լուի Բընօին։ 6—10 (և. շ.)

ՄԱՍՍԱԺԱՐԱՆ

(Массажное заведеніе)

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ՕՐԻՈՐԴ Ն. ՄԱՏԻՆԵԱՆԻ

Ընդունվում են հիւանդներ՝ առաւօտները ժամը 11-ից մինչև 1-ը, և երեկոյեաններ 5—7 ժամը։ Մասաժը կատարվում է բժշկի հսկողութեան տակ։

ՀԱՍՑԷՆ. Վելիամինօվսկայա փողոց. № 30. 5—6 (շ. և. ե.)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ պատիւ ունի յայտնել, թէ դպրոցիս բարերար հանգուցեալ ԱՒԵՏԻՔ ՓԻՐՈՅԵԱՆՑԻ հոգեհանգստեան կարգը կը կատարվի շաբաթ օրը, ամսիս 6-ին, ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին, ս. Նշան եկեղեցու գաւթում, գնի ս. պատարագի։ 1—1

„ՄՇԱԿԻ“ խմբագրատանը ծախվում է. „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ“ ЛЕКЦІЯ ЧИТАННАЯ НА АРМЯНСКОМЪ ЯЗЫКѢ, **ГРИГОРІЕМЪ АРЦРУНИ.** Переводъ А. Аракелянца, (Москва, 1880 г.).—Цѣна 25 коп., съ пересылкою 30 к. (Почтовыми марками). 1—20

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ խնդրում է մեծապատիւ անդամներին շնորհ բերել Ս. Նշան եկեղեցու դպրոցը, ապրիլի 7-ին, կիրակի, առաւօտեան 10 ժամին ընդհանուր ժողովի նոր նիստը կայացնելու համար, փոխարէն այն նիստի, որ չը կայացաւ մարտի 31-ին։ 2—2

ԹԵՄԻՍ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ կարգադրութեամբ նշանակված է առաջիկայ ապրիլի 7-ին, կիրակի օրը, ս. պատարագից յետոյ ժամը 12-ին կատարել պատգամաւորների ընտրութիւն Ներսիսեան ազգային հոգևոր դպրանոցի նոր հոգաբարձուաց ընտրութեան համար։ Ուստի մեծապատիւ ծխականները հրաւիրվում են շնորհ բերել նշանակեալ օրը իւրաքանչիւրը իր եկեղեցին մասնակցելու յիշեալ ընտրութեանը։ Ամեն մի ծխական ընտանիքից ընտրող կարող է լինել մի անձն, և նա պէտք է ունենայ հասակ ոչ պակաս քան 25 տարեկան։

Թիֆլիսի եկեղեցիների բարեկարգութեան վերատեսուչ՝ Յովհաննէս քահանայ Մարտիրոսեանց։ 3—3

ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

ՊՕՂՈՍ ՔԻՒՐՔՉԵԱՆ, կօմիսիօնէր և թարգման ռուսաց և հայոց լեզուի, առաջարկում է իր ծառայութիւնները պ.պ. ճանապարհորդներին և վաճառականներին և այլն։

ՀԱՍՑԷՆ. P. Kurktschianz, WIEN, Radetzky Strasse № 4.

Իսկ հեռագիրների համար. Kurktschianz Wien.

2—16 (և. շ.)

Съ ранней весны во многихъ мѣстностяхъ Россіи начинается переселенческое движеніе. Факты послѣднихъ лѣтъ показываютъ, что изъ года въ годъ возрастаютъ размѣры движенія и число нуждающихся переселенцевъ. За прошлый годъ только черезъ Тюмень прошло болѣе 36,000 душъ; большинство изъ нихъ находилось въ крайней нуждѣ. Самая малая, но своевременная помощь этимъ людямъ имѣетъ большое значеніе.

Посему Комитетъ Общества для вспомоществованія нуждающимся переселенцамъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что дѣйствительные члены Общества взносятъ въ кассу его *десять* рублей ежегодно, а пожизненные—*сто пятьдесятъ* рублей единовременно. Денежныя и вещевыя пожертвованія, а также всѣ заявленія Комитету направляются въ *Канцелярію Общества для вспомоществованія нуждающимся переселенцамъ—С.-Петербургъ, Невскій 65.* Личныя заявленія Комитету принимаются такъ же, въ канцеляріи Общества, по Пятницамъ, отъ 2 до $3^1/_2$ часовъ дня. Казначей К. М. Сибиряковъ принимаетъ по дѣламъ Общества у себя на квартирѣ (С.-Петербургъ, Сергіевская, 67) по Вторникамъ и Субботамъ отъ 12 до 1 часа дня. Должностными лицами Комитета состоятъ: предсѣдателемъ—В. А. Ратьковъ-Рожновъ, товарищемъ предсѣдателя—М. Н. Капустинъ, казначеемъ—К. М. Сибиряковъ и секретаремъ—А. А. Пороховщиковъ. 2—3

ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ և ֆրանսերէն լեզուին հմուտ մի հայ փափագում է որ և է ԳՈՐԾ առևտրական հաստատութեան մէջ, կամ գրասենեակում, խիստ չափաւոր ամսականով։ Հասցէն հարցնել „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրատանը։ 2—3

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բայցի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—10—11 ժ. վիրաբուժութեան (և ատամնացաւի) սիֆիլիսի և աչքացաւի։
ՐՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—$11^1/_2$—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—$12^1/_2$—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ԳԱԴՕՄՍԿԻ—5—$6^1/_2$ ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վիրաբուժութեան.
ՓՈՒԼԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. ներքին, երեխայոց և ջղային ց. (էլեկտրոտերապիա)՝
ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 ժ.
Վճար—50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ Նաւասարդեան

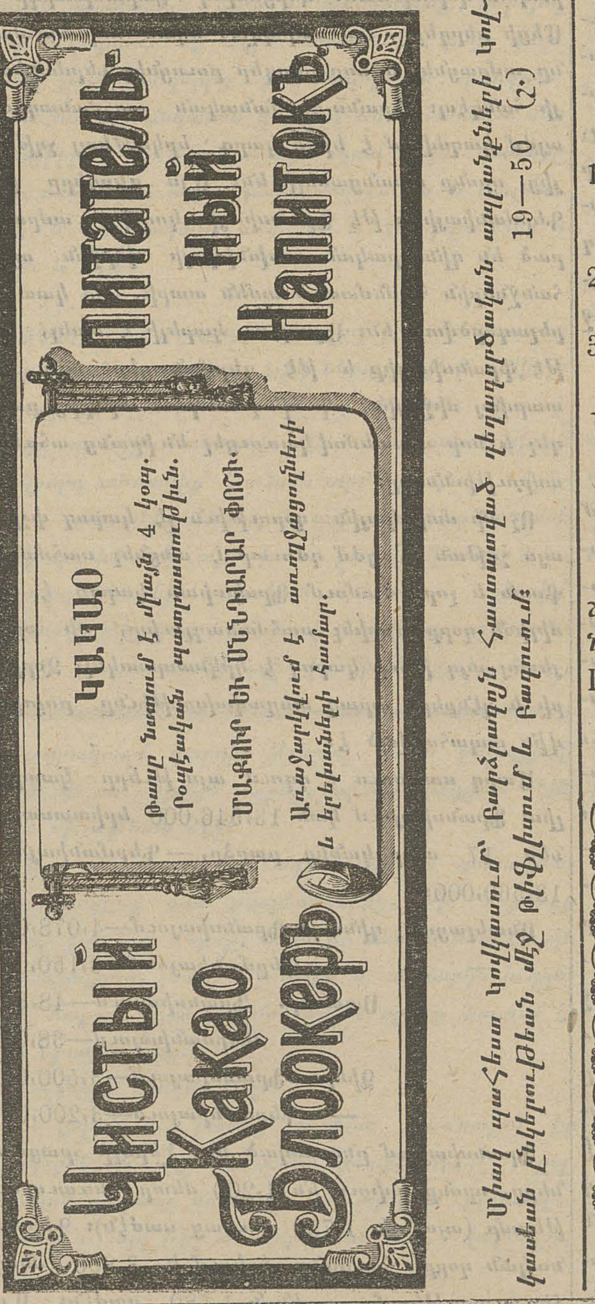

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

Փ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ՝

1, ՌՕԲԻՆԶՕՆ, փոքրերի համար, կամ Լ. Տօլստօյի „Ясная Поляна“-ից, գինը . . . . 20 կ.
2, ԿՈԼՈՒՄԲ, փոքրերի համար, նոյն հեղինակի . . . . 15 „
3, ԲԷԱԹՐԻՉԷ, վէպիկ, Հայզէի . . . 30 „

2—5

Լոյս տեսան

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԾԱՏՈՐԵԱՆԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գինը 50 կոպէկ

ճանապարհածախսով 60 կոպէկ։ Ցանկացողները դիմում են այս հասցէով. Москва, Газетный переулокъ, домъ Ліанозова, въ типографію М. Бархударянъ.

2—4

Լոյս տեսաւ

Մ. Ն. ԿԱՐԱՄԶԻՆԻ

ԹՇՈՒԱՌ ԵՂԻՍԱԲԷԹ

Թարգմանեց

Դաւիթ Տէր Դաւթեանց.

Գինն է 10 կոպ.

Վաճառվում է հայ գրավաճառների մօտ։

1—2

Գլխաւոր պահեստը գտնւում է Թիֆլիսում և Բագւում Բարձրագոյն հաստատ-

ված դեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մօտ

24—50 (շ.)

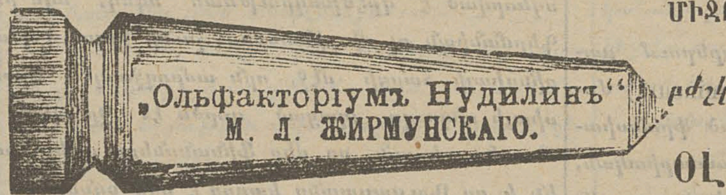

ՄԻՋՈՑ **ԽԱՐԲՈՒԽԻ** ԴԷՄ

բժշկական դէպարտամէնտից թոյլատրված

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

ծախվում է 40 կոպէկով

Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման Կովկասեան Ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում։ 49—52 (Շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 5 Апрѣля 1891 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.